

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/I. Rokopisov ne vracamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Pomembna seja širjega sosveta Poverjenišvo UJU Ljubljana na Zidanem mostu, dne 8. t. m.

I. Slovensko učiteljstvo za dosledno slovensko kulturno politiko in demokratizacijo šolstva. — Načelno stališče napram šolskemu zakonu. — Odklonitev centralizacije in unifikacije šolstva. — Protest proti demagoškemu izrabljanju zakonskega projekta o ljudskih šolah za hujskanje proti učiteljstvu in šoli.

II. Slovensko učiteljstvo za velikopotezno rešitev vprašanja učiteljske šolske izobrazbe. — Za ukinitve učiteljskih in za ustanovitev središnjega zavoda za izobrazbo učiteljstva v Ljubljani s svobodno organizacijo visoke šole. — Stališče do višje pedagoške šole v Zagrebu in Beogradu.

III. Razčiščenje razmerja Pov. UJU — Ljubljana do centrale UJU. — Slovensko učiteljstvo odločno vstraja na široko samoupravni, federativni ureditvi organizacije.

IV. Širji sosvet za sodelovanje s srednješolskim učiteljstvom in zblizanje učiteljev vseh kategorij.

V. Protest proti izrabljanju čl. 71. uradniškega zakona.

I.

PROJEKT SOLSKEGA ZAKONA.

Naše načelno stališče in naš odgovor na napade.

Slovensko učiteljstvo, organizirano v UJU, je izza stanovskega pokreta hodilo svojo ravno pot v izvajanju načela, da se mora v svojih zahtevah in svojem programu vedno opirati na ljudstvo in iskati moralno hrbenico v svoji stanovski borbi v sosljudu svojih interesov z občin narodnim interesom, ki mu mora biti vselej in v vsakem slučaju suprema lex. Dosledno smo zavračali vse tesne vidike v zasledovanju svojih zahtev in koristi in tudi pri presojanju projektov šolskega zakona smo se predvsem vprašali, ali odgovarjajo potrebam našega ljudstva in slovenskega šolstva.

Dasi so nam razni projekti šolskega zakona obetali marsikatero dragoceno gnotno in pravne dobrine, za katere se je učiteljstvo od nekdanj borilo, smo dosedanje projekte načelno zavračali kot preveč centralistične v svoji osnovi in premalo demokratične. Izrekli smo se proti unifikaciji šolstva in zahtevali okvirjen zakon, ki bi dopuščal specialne določbe in uredbe za posamezne pokrajine. Bili smo v zastopanju interesov slovenskega šolstva in njegovih posebnih zahtev in potreb v mejah, ki nam jih dopuščata skupna organizacija, doslednejši kot politične stranke, ki imajo avtonomijo Slovenije v svojem programu in to kljub žalostnim izkušnjam v preteklosti in sramotnemu dejstvu, da je slovenski gospodar rezal učiteljstvu vedno najslabši kruh. Slovensko učiteljstvo se naroda ne boji, računa nasprotno, da najde v njem oporo in in mu bo ta vračal zvestobo za zvestobo.

V času, ko nimamo Slovenci nobenega skupnega kulturno in narodopolitičnega programa, obveznega za vse stranke, ko politične stranke niti ne čutijo sramotnosti tega za narod usodnega dejstva, vršimo naravnost historično nalogo, ko združujemo v svoji organizaciji slovensko učiteljstvo vseh političnih smeri in naziranj in se skupno borimo za koristi našega šolstva in soddoločevanje naroda v šolskih zadevah. Naša borbenost ima svoje meje samo v ozihrh na različno politično pripadnost članstva in v pravilnem ocenjevanju politične moči stan. organizacije. Zavedamo se, da niti z eno svojo zahtevo ne diramo v interese in neoporečne pravice ljudstva in da nimamo v svojem programu nič, česar ne bi lahko zagovarjali pred njim.

Politični javnosti je dobro znano, da slovensko učiteljstvo v nobenem vprašanju ni tako edino, kot v zadevi veronauka in da si vse prej želi kot kulturnega boja. Takih namenov pa se tudi ne sme očitati onemu delu srbskega učiteljstva, ki želi veronauk obdržati v svojih rokah, saj si tudi strogo katoliško učiteljstvo v državah, kjer mu je poverjen verski pouk, ne bo pustilo tega vzeti brez protesta — baš zato, ker ga smatra kot središnji vzgojni predmet.

Nihče nam tudi ne sme očitati, da si želimo ureditve stanovanjskega vprašanja, ker ne iščemo pri tem kakih gnotnih koristi na rovaš ljudstva, ampak ureditev nekega socialnega zla, ki tudi v vzgojnem in moralnem pogledu povzroča mnogo škode. Enako nam nihče ne more odrekati pravice, da se z vso odločnostjo borimo za eksistenčne pogoje stanu, ker je to končno naloga vsake stanovske organizacije in ker je to pogoj za naše uspešno vzgojno delo.

Zato z ogorčenjem zavračamo napade na UJU, ki imajo očiten namen vreči senco na slovensko učiteljstvo, ga delati pred ljudstvom soddgovornega za vladni projekt šolskega zakona, izrabiti ta projekt, da se v ljudstvu zbudi mržnja do šole in učiteljstva in s prosto špekulacijo na nepoučenost čitateljev in pristašev naprtiti nam, za kar nosijo pred celim svetom odgovornost vlada in v njej zastopane stranke.

Obžalujemo, da se tako važna zadeva kot je šolski zakon, obravnava od nekaterih odgovornih činiteljev s takega moralno majhnega stališča.

II.

NAŠE PROGRAMATIČNE ZAHTEVE GLEDE UČITELJSKE SOLSKE IZOBRAZBE.

Problem šolske izobrazbe našega naraščaja se da resno in temeljito obravnavati le na osnovi poznanja kulturnih in socialnih razmer in potreb našega naroda in nalog, ki jih vršita ali bi jih morala vršiti ljudska šola in njeno učiteljstvo. Komur so te razmere in naloge tuje, kdor s svojim delom in stremljenjem ne stoji v živem odnosu do velikih življenskih problemov naroda, temu ne moremo priznati merodajne besede pri reformi naše šolske izobrazbe. Smo proti diletantskemu obravnavanju vprašanja in zahtevamo od vsakogar, ki hoče pri njegovem reševanju sodelovati, da pozna problem v celoti. Neplodno je, da se od vsakogar znova načenjajo vprašanja, ki so drugod že davno rešena in tudi pri nas že dovolj razčiščena in jasna. So gotova zahteve in načela, ki si jih je osvojilo učiteljstvo vseh držav, ki v pedagoškem oziru prednjačijo, ki smo si jih osvojili tudi mi, ker so dovolj razčiščena in vsestransko utemeljena. Zahtevamo, da se uvažujejo in da se postavi organizacijski tisk v njih službo.

Solidarni smo v težnji po zblizanju vsega učiteljstva glede nivoja njegove poklicne izobrazbe in to na osnovi dejstva, da je vzgojno delo na vseh stopnjah kvalificirano, odgovorno delo in da ima vse učiteljstvo skupne realne in idejne interese, skupne vzgojne ideale in naloge. V smislu te težnje smo proti sedanji izolaciji šolske izobrazbe ljudskošolskega učiteljstva in proti vsaki stvarno neutemeljeni graduciji učiteljske izobrazbe v razne stopnje »višje« in »nižje« izobrazbe, smo proti umetnemu ustvarjanju novih kategorij učiteljstva na osnovi take graducije in smatramo vsak korak v tej smeri in v smeri nadaljnje izolacije našega poklicnega študija kot reakcionaren ne glede na katerikoli tuje vzore.

Smo za ločitev naše poklicne izobrazbe od takozvane splošne in to v glavnem iz sledečih tehničnih razlogov:

1. Poklicni študij vzgojitelja zahteva najmanj isto zrelost kot katerikoli drugi znanstveni poklicni študij in mora biti zasnovan na istih svobodnih načelih in metodah.

2. Enako važna kot temeljita izobrazba učiteljskega naraščaja, je njegova pravilna izbora, za katero more biti merodajno le notranje zvanje in nagnjenje za učiteljski poklic ter gotova temeljna usmerjenost znanca. Zato se mora odločitev za učiteljski poklic izvršiti v zrelejši starosti in mora biti odvisna predvsem od volje dijaka samega. Največjega pomena je tudi, da je možnost izbora čim širša in ni omejena le na absolute gotovih zavodov ter da je odprta pot v drugi poklic vsakemu, o katerem praktična preizkušnja dožene, da nima pravega zvanja za vzgojitelja.

3. Naše pojmovanje učiteljskega poklica in nalog ljudske šole raste v globino in širino. V pravilnem spoznanju, da je osnovna šola v današnji obliki polovičarska ustanova, da je vzgoja in izobrazba zrelejših mladine enako važna in potrebna kot ona osnovne šole, da je poklicno usmerjena izobrazba širokih ljudskih slojev ki nimajo drugega izobrazovališča kot ljudsko šolo, prevažno nacionalno vprašanje, se zahteva od ljudskošolskega učitelja, da se usposobi tudi za to nalogo in postane vzgojitelj in svetovalec dorasčajajoče mladine v nadaljevalni šoli in dorasle mladine v poklicnem življenju samem. Naloga, pred katero se tu stavlja učitelj, je težavnejša in odgovornejša kot naloga kateregakoli strokovnega učitelja in zahteva od njega najmanj enako temeljite, dasi drugače usmerjene izobrazbe. Te izobrazbe mu današnje in tudi nobeno reformirano učiteljske ne more dati. Učiteljstvo si pomaga z različni tečajji, katerih se je letos vršilo n. pr. osem s približno tristo udeleženci in 60 predavatelji in katerih tečajev bo vsako leto več, ne vstevši razne večedne ankete in sestanke.

Danes se zavedamo, da bi s težavo organizirali v Sloveniji eno samo poklicno izobrazovališče za ljudskošolsko učiteljstvo, ki bi nekoliko odgovarjalo našim zahtevam in potrebam in je iluzorično misliti, da bi mogli

številna učiteljska z razširjenjem učne dobe reformirati v našem smislu.

Zgolj iz stvarnih razlogov in iz žive potrebe zahtevamo zato, da se osnuje za slovensko učiteljstvo posebno poklicno izobrazovališče s svobodno organizacijo kot je lastna visokim šolam in z istimi sprejemnimi pogoji. Predstavljamo si ga kot središnji zavod za vse poklicno stremljenje in delo slovenskega učiteljstva, kot našo alma mater, kamor bi se absolventi vedno zopet vračali, da izpopolnijo svojo izobrazbo v tej ali oni smeri. Zamišljamo si ga kot duhovno središče za vse ljudsko prosvetno delo, kot iz naših potreb in razmer vzrastlo inštitucijo, ki bi bila po vsej svoji zasnovi in svojem delu v najživlješem stiku z življenjem in našimi ljudskovzgojnimi in kulturnimi problemi in na katerem bi bili poleg pedagogike in strokovnih predmetov v ožjem pomenu besede tudi narodoznanstvo, narodno gospodarstvo in socialne vede predmet znanstvenega proučavanja in študija in kjer bi bila dana tudi možnost specialnega študija za potrebe določenega delokroga in določenih nalog.

Organizacijo, obstoj in razvoj take inštitucije si moremo predstavljati le v kulturnem našem središču na sedežu najvišjih znanstvenih zavodov, kajti še tu ne bo mogoče najti med akademskim in drugim učiteljstvom primernih predavateljev in učiteljev za vse predmete in stroke ter bo treba pritegniti druge znane kulturne delavce in priznane strokovnjake k sodelovanju.

Zahtevamo torej svoje poklicno izobrazovališče s svobodno organizacijo visoke šole v Ljubljani.

Naše stališče napram višji pedagoški šoli.

Višji pedagoški šoli v Beogradu in Zagrebu nam pri organizaciji našega zavoda ne moreta služiti za vzor. Po svojem ustroju in namenu ne stojita v nobenem organskem odnosu z razvojnimi potrebami slovenskega osnovnega šolstva in z vzgojnimi, prosvetnimi in socialnimi problemi našega naroda. Študij na njih je prilagojen univerzitetnemu študiju istih strokovnih skupin. Predmetov, ki jim mi pripisujemo največjo važnost, ne najdemo v programu teh šol. Za slovensko ljudskošolsko učiteljstvo sta torej oba zavoda brez večjega pomena. Svoj raison dettre sta oba zavoda naša predvsem kot izobrazevališči meščanskošolskega učiteljskega naraščaja. Kot koncesionirani izobrazevališči šolskih nadzornikov ju nismo nikoli priznali in tudi nista za nas nikdar prišli v poštev, ker smo prepričani, da med našim učiteljstvom ni tako tesnega, omejenega duha, ki bi si domišljjal, da ga diploma višje pedagoške šole samo po sebi že usposablja za šolskega nadzornika.

Dokler sta višji pedagoški šoli imeli v glavnem namen služiti izobrazbi meščanskošolskih učiteljev, nismo imeli povišja se z njo pečati, danes pa, ko je dobila višja pedagoška šola nalogo izobraziti učitelje našega stanovskega naraščaja, je naša dolžnost, da napram temu dejstvu zavzamemo svoje stališče. To naše stališče v smislu naših programatičnih zahtev ne more biti drugo kot odklonilno. Kajti zavod, ki mu je glavni namen zalagati učiteljska s strokovnimi učitelji in ljudske šole z nadzorniki, po našem prepričanju nima eksistenčne pravice. Obe višji ped. šoli se naj preosnujeta v našem smislu v poklicni izobrazevališči za srbsko oziroma hrvaško učiteljstvo in centralna zavoda za poklicno, ljudskopedagoško in prosvetno njegovo delo.

Glede kvalifikacije učiteljev na učiteljskih se ne spuščamo v presojanje vrednosti diplomskih izpitov na višji ped. šoli napram izpitom na univerzi in nimamo mnogo smisla za ločevanje akademskih učiteljev v take prve in druge vrste, s povdankom pa ponavljamo na tem mestu svojo zahtevo, da pridejo kot profesorji na učiteljska le priznani dobri strokovnjaki in učitelji, ki so svojo posebno kvalifikacijo za odgovorno delo na naših izobrazevališčih dokazali v večletni praksi na drugih zavodih in s svojim javnim delom. Ne diploma univerze, ne ona visoke ped. šole sama zase nam ne daje jamstva za tako kvalifikacijo. Zato se moramo odločno izreči proti nameščenju nepreizkušanih suplentov, bodi da so to absolventi univerze ali višje ped. šole, na naših učiteljskih in enako

odločno moramo biti tudi proti temu, da bi profesorji prevzemali pouk predmetov, v katerih niso zares strokovnjaki. V tem pogledu z današnjim stanjem na naših učiteljskih nismo zadovoljni in smatramo kot dolžnost organizacije, da stori v tem oziru svoje korake za izboljšanje razmer in da se v bodoče zanima za te razmere.

Dokler še obstojajo današnja učiteljska, zahtevamo, da se vzdržujejo vsaj na nivoju dobrih srednjih šol in si želimo, da pride na vsako od njih vsaj nekaj vzgojiteljskih osebnosti, ki tudi kot znanstveniki iščejo in obranijo stik z življenjem in lahko postanejo mentorji naše učiteljske mladine. Zahtevati pa moramo tudi, da se ustvari profesorjem na učiteljskih ugodnejši položaj tako v materialnem oziru kot glede učne obveznosti, da se lahko popolnoma posvetijo svoji pravi nalogi in postane služba na učiteljskih vabljivejša kot je danes.

Na tem mestu zavračamo naziranje, da je alfa in omega našega stremljenja, da dosežejo absolventi učiteljskega dostop do univerze. Kakor se nam ta zahteva zdi po sebi umevna, tako moramo povdariti, da nam gre za dvig celega stanu ne pa za posameznike, o katerih inoče radi vidimo, da zapustijo naš stan, ako se v njem ne čutijo srečne.

Odločno smo proti temu, da se zanaša boj proti absolutomom višje ped. šole kot učiteljem na učiteljskih v dnevno časopisje in zavračamo vsake tesne nesvarne malenkostne vidike pri obravnavi te zadeve.

III.

NAŠE RAZMERJE DO IZVRŠNEGA ODBORA IN CELOTNE ORGANIZACIJE UJU.

Ob navzočnosti predsednika UJU je širji sosvet manifestiral ureditev organizacije v smislu celjske resolucije, ki zahteva skupno organizacijo na federativni osnovi. Odločno je ugotovil, da ga ne vodijo pri tem nobeni tesni vidiki, slučajni spori, politični razlogi, ampak prepričanje, da je samo po tej poti mogoče ohraniti organizacijo aktivno, borbeno, da se nasprotno iz centralistične ureditve, ki prenaša težišče odgovornosti in inicijative na Izvršni odbor neprestano lahko rode spore, nesporazumljenja in neenotnost v programatičnih zadevah. Hoče, da preide odločilna, smerodajna beseda v eksekutivi na zbor poverjenikov oziroma pokrajinskih predsednikov, ki najbolje predstavljajo in poznajo voljo članstva. Prepričan je tudi, da edino na ta način izgledimo in pripravimo pot za vstop vsega učiteljstva v UJU, kar je slovensko učiteljstvo izza stanovskega pokreta dosledno zahtevajo in je v tem smislu tudi delo.

IV.

SODELOVANJE NAŠE ORGANIZACIJE S SREDNJEŠOLSKIM UČITELJSTVOM.

Širji sosvet pozdravlja inicijativo slovenske sekcije proforskega društva, ki je po posebnem odposlanstvu izrazilo poverjeništvu svojo željo po zblizanju in sodelovanju srednješolskih profesorjev z ljudskošolskim učiteljstvom in razvilo v skladu z našim programom svoje programatično stališče glede potrebe organske izgradnje vsega šolstva in skupnega vzgojnega dela vsega učiteljstva. Poverjeništvu daje pooblastilo za nadaljnje korake v tej smeri.

V.

OBSODBA PREMEŠTITEV PO ČL. 71.

Z ozirom na ponavljajoče se slučaje odjad in stalne namestitve službenih mest po čl. 71. brez vsake očitne službene potrebe, protestira širši sosvet proti tej praksi prosvetne uprave in opozarja na neizogibno kvarne posledice za šolstvo.

Obsoja tovariš, ki skušajo na ta način priti do boljšega službenega mesta, ker je s stališča stanovske morale in zavesti tak postopek absolutno nedopusten.

Apeliramo na zavednost članstva in ugovarjavljamo, da je največ od njega odvisno, da se uporaba člena 71. na sedanj način omeji, društva pa pozivljamo, da v bodoče proti članom, ki se pregreže v tem pogledu, izvajajo odločne konsknevence.